

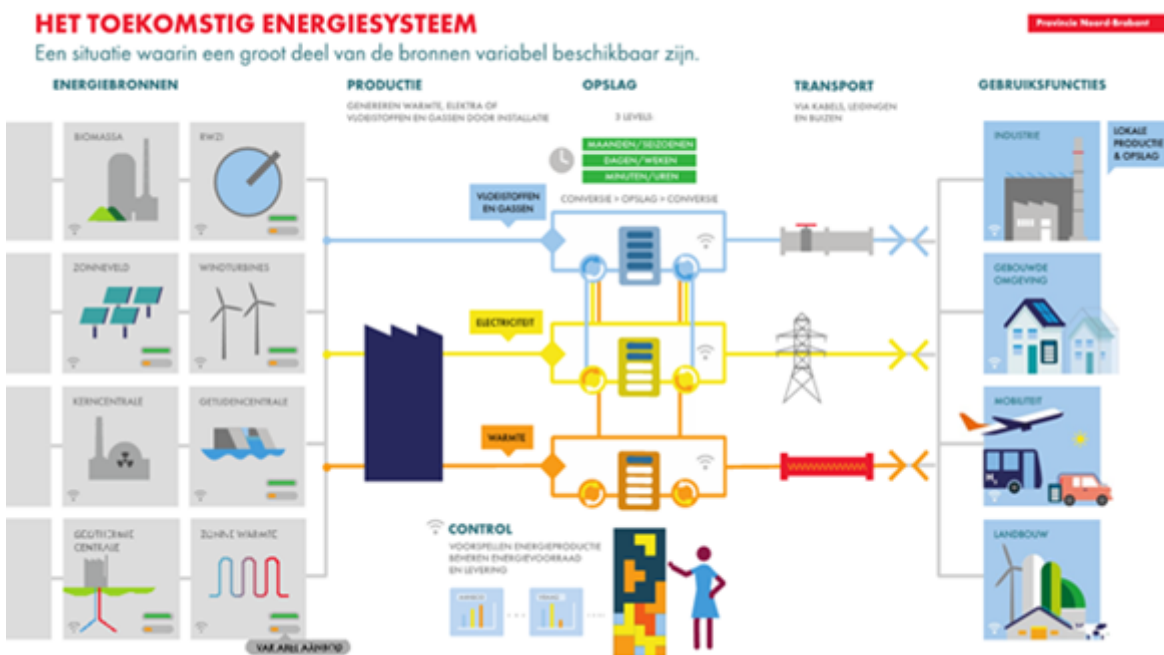
Programma 6 Energie

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Werken aan de energietransitie is een hoofdopgave van de Brabantse Omgevingsvisie. Het doel is 100% duurzame energie in 2050, grotendeels afkomstig uit Noord-Brabant. In 2030 is het aandeel duurzame energie ten minste 50% én is er een CO₂-reductie van ten minste 50% van broeikasgassen ten opzichte van de uitstoot in 1990. Met dit laatste is de hoofdopgave tevens een klimaatopgave omdat het verdere klimaatverandering (mitigatie) wil voorkomen.

Het programma Energie zet in 2024 concrete stappen die bijdragen aan een duurzaam en rechtvaardig energiesysteem nu en in de toekomst. Dat is noodzakelijk om de Brabantse economie draaiende te houden en de Brabander een gezonde en veilige woon- werk- en leefomgeving te kunnen bieden. Immers, het energiesysteem is een van de basisvoorzieningen om dit mogelijk te maken. Daarvoor zullen we het beleid verder aanscherpen in de Uitvoeringsagenda 2024-2027 in samenhang met andere (integrale) thema's waaronder Gezondheid en komen met een visie op de Energietransitie.

Toelichting op figuur: Het programma Energie kijkt vanuit elektriciteit, stoffen en warmte naar het energiesysteem en naar alle facetten van opwek, distributie, conversie en gebruik. Het programma werkt nauw samen met het rijk, gemeenten, netbeheerders, waterschappen en grootverbruikers. Het beleidsterrein Energie werkt reeds in verschillende programma's, projecten en verbanden aan het huidige en toekomstige energiesysteem:

Brabantse Aanpak Ruimtelijk voorstel

Brabant staat voor forse opgaven voor verstedelijking en mobiliteit, energie en klimaat, en landelijk gebied en werkt aan de Brabantse Aanpak Ruimtelijk voorstel. Het beleidsterrein Energie is daarbij nauw betrokken en levert haar inbreng vanuit de afzonderlijke (beleids)onderwerpen en vanuit de samenhang waarbij de vraag is of energie een sturend of volgend principe is redenerend vanuit ruimtegebruik.

Warmtetransitie

De komende jaren zal de productie van duurzame warmte gestaag blijven toenemen door de verdere ontwikkeling van technieken als aquathermie, geothermie en zonthermie. Naast duurzame energiebronnen zullen ook innovaties op het gebied van alternatieve energiedragers en opslagmedia nodig zijn, bijvoorbeeld warmte halen uit ijzerpoeder. Het potentieel van groen gas ter vervanging van aardgas in de gebouwde omgeving is momenteel nog lastig in te schatten, maar de ambities van de Rijksoverheid zijn

groot. Er is een nieuwe wet Collectieve Warmtevoorziening in voorbereiding die een grotere rol voor provincies impliceert. We ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van hun warmte uitvoeringsplannen, voor zowel de collectieve systemen als de individuele oplossing (all-electric en groen gas).

Brabantse Taskforce Netschaarste (BTN)

Het huidige elektriciteitsnetwerk kan de toenemende vraag naar en aanbod van (duurzame) energie niet aan. Het net dient ingrijpend aangepast te worden. Vanwege de grote gevolgen hiervan voor de economie, mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling is BTN opgericht. De Taskforce neemt acties om de huidige netcongestie op te lossen waarbij het maatregelenpakket voortkomt uit het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN). BTN richt zich op het sneller bouwen en realiseren van elektriciteitsinfrastructuur, het beter benutten van het net en vergroten van de flexibele capaciteit van het net door inzet van slimme oplossingen.

Regionale Energie Strategieën (RES).

Samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie waar op basis van strategie en doelen en een per regio bestuurlijk vastgestelde afsprakenkader (RES 1.0) gewerkt wordt aan de uitvoering van de energieopgave in Brabant. In Brabant hebben we 4 RES-regio's: West-Brabant, Hart van Brabant, Noord-Oost-Brabant en metropoolregio Eindhoven. Zij werken aan het opwekken van duurzame energie op land, energiebesparing en de transitie naar duurzame warmtebronnen. De RES'en zijn nauw verbonden met het Nationale programma Regionale Energiestrategie. De provincie is partner in de 4 Brabantse RES'en en zorgt voor onderlinge afstemming. Hiervoor is een overkoepelende stuurgroep. Bovendien bewaakt de provincie of de plannen passen in haar ruimtelijke beleid.

Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK)

De provincie Noord-Brabant heeft het PMIEK opgesteld van 7 energie-infrastructuurprojecten met de hoogste maatschappelijke prioriteit. Deze prioritering vormt belangrijke inbreng voor de netbeheerders, die het PMIEK meenemen in het opstellen van hun investeringsplannen.

Verduurzaming Industrie

Bij de verduurzaming van de industrie in Brabant faciliteert de provincie in netwerkvorming, kennisdeling en het coördineren van strategische vraagstukken zoals de benodigde toekomstige energie-infrastructuur voor de industrie. We doen dat onder meer door de samenwerking met de industrie te organiseren middels de industrietafel Midden- en West-Brabant en de BEL-groep (Brabantse Energy Leaders) en de belangen van Brabant te borgen in de Cluster Energie Strategieën, dit zijn CES-en Rotterdam-Moerdijk, de CES en het Cluster 6 (vijf industriesectoren verspreid over Nederland).

Verduurzaming gebouwde Omgeving

In totaal gaat 35% van het totale Brabantse energieverbruik naar Brabantse woningen en gebouwen. De provincie wil hier verandering in brengen. Haar uiteindelijke doel is 100% energieneutrale Brabantse woon- en werkomgeving in 2050. Om dat einddoel te halen, zet de provincie in op projecten die duurzame energie en energiebesparing in de gebouwde omgeving bevorderen.

Strategisch netwerk van (semi-)publieke laadpunten

In samenwerking tussen de provincie Noord-Brabant; Limburg en 78 gemeenten wordt uitvoering gegeven aan de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL) Zuid. Hoofdpoging vanuit de Nationale Agenda laadinfrastructuur (NAL) is dat de beschikbaarheid van (semi-)publieke laadpunten geen belemmering mag vormen voor de uitrol en groei van elektrische personenvoertuigen.

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming gebouwde omgeving

- Het verstevigen en versnellen van de aanpak van isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving zodat minder duurzame energie opgewekt hoeft te worden.
- Grootschalige verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

Indicator	2024
Ontzorging maatschappelijk vastgoedeigenaren	
• Getekende intentieovereenkomsten	60-80
• Aantal doorlopen adviestrajecten	100-120

Wat gaan we daarvoor doen?

Initiatieven voortzetten

waaronder:

- Het verzamelproject uit de 'Corona Inversteringsagenda' dat zich richt onder andere op energiebesparing bij maatschappelijk vastgoed en wonen.
- Het Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed dat in het leven is geroepen voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed bij kleine gemeenten, geïnspireerd op het Duurzaamheidsloket Sport.
- De verduurzaming van provinciaal vastgoed.
- Het anticiperen op de energiebesparing van de toekomst bij (ver)nieuwbouwopgaven i.s.m. het Programma Wonen, Werken, Cultuur.
- Het inzetten in op energieneutrale gebouwen, toegespitste warmte-/koudesystemen en slimme elektriciteitsoplossingen die netcongestie voorkomen bij gebiedsformaties.

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming van de energieopwekking, door de ontwikkeling van energieprojecten, zoals wind- en zonprojecten, geo-en aquathermie en projecten voor conversie en opslag van energie.

Indicator*:

- Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) (BBV- verplichte indicator)
- Opgave opwek hernieuwbare elektriciteit in de RES'en (6,5 TWh in 2030)

Wat gaan we daarvoor doen?

Doorpakken afspraak Wind op Land 2020

Doorpakken afspraak Wind op Land 2020

Met het Rijk is in 2020 de afspraak gemaakt dat eind 2023 de Brabantse doelstelling van 470,5 MW windenergie is gerealiseerd. Deze opgave is intussen door het Rijk verdubbeld, zonder taakstelling en techniek neutraal, op basis van de uitkomsten van de Landelijke Monitor Wind op Land. Afspraken zullen meegenomen worden in de RES-aanpakken. Volgens berekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is deze verdubbelopgave via de RES-uitvoering mogelijk.

Indicator	2024	2025	2026
Opgesteld vermogen	PM*		

*Volgt o.b.v. nieuwe uitvoeringsagenda's voor 2024 n.a.v. het nieuwe bestuursakkoord.

Maatwerkoplossing per RES-regio

Voor het zo optimaal en efficiënt mogelijk inrichten en gebruiken van het energienetwerk zullen in samenspraak met gemeenten, netbeheerder(s) en ontwikkelaars maatwerkoplossingen gerealiseerd worden. Te denken valt aan een aansluiting van een zon- of windpark maar ook het organiseren van vraag naar en aanbod van energie op het energienetwerk.

Indicator	2024	2025	2026
Aantal maatwerkoplossingen voor optimaal en efficiënt gebruik energienetwerk	PM*	PM*	PM*

*Volgt o.b.v. nieuwe uitvoeringsagenda's voor 2024 n.a.v. het nieuwe bestuursakkoord.

Voortgangsrapportage per RES-regio

Het Landelijke Programma RES vraagt provincies een voortgangsrapportage via een 2-jaarlijkse cyclus op te stellen. Op basis daarvan zal gekeken worden of de regionale RES-en (RES 1.0) de afspraken realiseren en/of dat aanpassing van strategie en doelen nodig zijn (RES 2.0).

Indicator	2024	2025	2026
Aantal opgeleverde voortgangsrapportages RES'en	nvt	4	nvj

Wat willen we bereiken?

Verminderen emissies broeikasgassen

Fossiele brandstoffen leveren door CO₂-uitstoot de belangrijkste bijdrage aan de totale uitstoot van broeikasgassen. We zetten volop in op besparing en verduurzaming, want brandstoffen die je niet verbruikt leveren geen uitstoot op en duurzame energie evenmin.

Indicatoren*:

- (BBV-Verplichte indicator) Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO₂-equivalenten) in tonnen uitstoot (streefwaarde 2030 10.7 Mton)
- Emissie gerelateerd aan energie: totale CO₂- emissie in tonnen uitstoot (bron Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030: 7,6 Mton)
- Verbruikte energie totaal in PJ (bron: Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030: 240 PJ)

* De bestaande indicator CO₂ reductie wordt gebruikt om de relatie te leggen met de doelstelling vanuit het Beleidskader Gezondheid; drie gezonde levensjaren erbij voor elke Brabander.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doorpakken samenwerking met de industrie

In 2024 zetten we de samenwerking met de industrie via de industrietafel Midden-en West-Brabant en de BEL-groep (Brabantse Energy Leaders) voort. Ook volgt er een nieuwe versie van de Cluster Energie Strategie (CES) en de uitvoering daarvan. We bouwen hierbij voort op de CES 2.0 dat in samenwerking

met provincie en netbeheerders in 2022 is opgeleverd. Voor de CES Rotterdam-Moerdijk zijn maatwerkafspraken gemaakt en met Shell is een intentieverklaring (Expression of Principles) opgesteld.

Voortzetten pilot MIEK regio Moerdijk

Provincie is trekker van de pilot MIEK regio Moerdijk. Doel daarvan is het versnellen, creëren van inzicht en overzicht van de integrale opgaven en projecten in de regio Moerdijk en het opbouwen en delen van kennis. De activiteiten worden in 2024 voortgezet. Aantal onderdelen zijn: het nieuw te bouwen 380kV-station van TenneT, de Delta Rhine Corridor en de aanlanding van wind op zee, de warmtebuis van Moerdijk naar Geertruidenberg en diverse lokale projecten in Moerdijk.

Doorpakken warmtetransitie

In 2024 zal de rol die de provincie heeft ten gevolge van de invoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening nader uitgewerkt worden. Er zal sprake zijn van een nieuwe marktordening voor collectieve warmtevoorzieningen waarbij publiek eigendom een belangrijk uitgangspunt zal zijn.

Ook thema gezondheid blijvend agenderen

De Wereldgezondheidsorganisatie ziet klimaatverandering als de grootste bedreiging voor de menselijke gezondheid, zowel vanuit milieu- als sociale factoren. Om klimaatverandering tegen te gaan wordt ingezet op reductie van broeikasgasuitstoot door de transitie naar een fossielvrije en toekomstbestendige energievoorziening. Het programma Energie wil met haar beleid bijdragen aan positieve gezondheid. Dat betekent dat vanuit het programma ook in 2024 aandacht is voor het voorkomen van de toekomstige negatieve gezondheidseffecten van klimaatverandering, de Brabanders minder luchtwegklachten hebben, zij minder stress en onzekerheid ervaren van de energietransitie, zingeving ervaren door hun inzet op klimaatverandering en er minder Brabanders leven in energiearmoede.

Bevorderen naleving van de wettelijke energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven

Via toezicht en handhaving door de drie Brabantse Omgevingsdiensten wordt toegezien dat de energiebesparingsmaatregelen bij bedrijven onder bevoegd gezag daadwerkelijk worden gerealiseerd. In 2024 zullen alle bedrijven maatregelen hebben getroffen.

Indicator	2024
Het aandeel van bedrijven dat gecontroleerd is door de omgevingsdiensten	100%
Aandeel van de bedrijven dat maatregelen treft/voldoet	100%

Mobiliteit

Zie programma 8 “Basisinfrastructuur Mobiliteit” m.b.t. duurzaam bouwen en beheren van provinciale infrastructuur en 100% elektrische bussen in concessies in Brabant.

Wat willen we bereiken?

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur

We gaan van een centraal gestuurd, fossiel energiesysteem (voor elektriciteit, warmte en voorstuwingskracht) naar een flexibel, duurzaam energiesysteem. Een systeem met bronnen die in de meeste gevallen meer tijdelijk en lokaal van aard zijn, zon- en windenergie bijvoorbeeld zijn variabel.

Energieconversie en -opslag zullen daarom van cruciaal belang worden om altijd voldoende energie te kunnen leveren.

Indicator:

- Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie

Wat gaan we daarvoor doen?

Afstemmen met en tussen partijen over ontwikkelingen en aanpak vraag- en aanbod van energie enerzijds en beschikbare netcapaciteit anderzijds

In 2024 zetten we de Brabantse Taskforce Transportschaarste (BTN) en de samenwerking met de Landelijke Aanpak Netcongestie voort. We maken daarbij vanuit ruimtelijk perspectief gebruik van de energiesysteemstudie uit 2023. Daarmee beogen we een verdere versteviging van de samenwerking en sturing met netbeheerders, RES-regio's en rijk. We maken daarbij onderscheid naar:

Korte termijn, lokale oplossingen en efficiënter gebruik van het net, concrete acties.

Middellange termijn/langere termijn, programmeren en prioriteren waarbij het afstemmen van ruimtelijk-economische en duurzaamheidsontwikkelingen met investeringen in het energienetwerk en vice versa. Belangrijke onderdelen in al deze acties betreffen dataverzameling en uitwisseling, lobby als het gaat om aanpassing wet- en regelgeving, kennisuitwisseling en communicatie. Er is een belangrijke link met het Actieplan netcongestie dat door de speciale coördinator netcongestie Brabant en Limburg, eind 2022 is opgesteld. Vanuit beide lijnen (de provinciale insteek en het actieplan) wordt de verdere samenwerking vormgegeven en worden activiteiten afgestemd.

Realiseren van een strategisch netwerk van (semi-)publieke laadpunten

Het doel is om in 2024 8.000 (semi-)publieke laadpunten te realiseren. Hiervoor is in 2020 een concessie verleend aan een marktpartij. Door het sturen op resultaat zijn de 8.000 laadpunten binnen de plaatsingsperiode in zicht.

Met ingang van 2024 volgen nieuwe afspraken met het ministerie I&W. De overeenkomst betreft personenvervoer en logistiek vervoer. Er volgt een nieuwe concessie voor marktpartijen voor de periode 2024-2027.

Indicator	2024
Verhouding (semi) publiekslaadpunten / elektrische personenvervoertuigen	Minimaal 1 (semi-)publiek laadpunt per 5 elektrische personenvervoertuigen

Stimuleren eerste uitrol van innovaties in de energie-infrastructuur

Samen met externe partijen en met Programma Economie wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de innovatie coalitie energieconversie en –opslag. Voorbeelden hiervan zijn RIFT (ijzerpoederverbranding) en Cellsius (zout/warmtebatterij). Daarbij is er specifieke aandacht voor de thema's 'slimme integreerbare zonne-energieoplossingen', 'waterstof als enabler voor industrie en maatschappij' en 'de batterij van en voor de toekomst'. Vanuit het Programma Energie wordt gewerkt aan de toepassing en uitrol van de energie-innovaties binnen de 3 genoemde thema's. Hierbij spelen Energy-Hubs (bedrijventerreinen met lokale afstemming van vraag en aanbod van energie) als 1 van de activiteiten binnen de Brabantse Taskforce Transportschaarste, een belangrijke rol.

Indicator	2024	2025	2026
-----------	------	------	------

Opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie	PM*	PM*	PM*
Uitrol van een nieuwe technologie een bijdrage levert aan het eerder en/of tegen geringere kosten behalen van de provinciale energiedoelstellingen	PM*	PM*	PM*

*Volgt o.b.v. nieuwe uitvoeringsagenda's voor 2024 n.a.v. het nieuwe bestuursakkoord.

Beleidskaders en uitvoeringsagenda's

Beleidskaders

- De Brabantse Omgevingsvisie 'De kwaliteit van Brabant';
- Energieagenda 2019-2030 (PS 14 december 2018, 86/18);
- Nationaal klimaatakkoord (28 juni 2019);
- Concept Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) (april 2023)
- Ontwerp Programma Energiehoofdstructuur (PEH)(juli 2023)

Uitvoeringsagenda's;

- Uitvoeringsprogramma Energie 2022-2023 Urgent en kansrijk (april 2022)
- Uitvoeringsagenda Gezondheid 2022-2023 3 Gezonde Levensjaren erbij voor iedere Brabander (mei 2022)
- Werkboek Brabants Ruimtelijk voorstel (loopt)
- Uitvoeringsagenda Energie 2024-2027 (wordt opgesteld)

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij;
- Energiefonds Brabant;
- Innovatiefonds Brabant;
- Enexis NV/ Enpuls.

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Schakelen tussen systemen en flexibele verhoudingen

De energietransitie biedt grote kansen, maar is tevens een complexe opgave, waarin op vele terreinen gelijktijdig verandering noodzakelijk is en waarvoor vele spelers nodig zijn.

De vijf transitiepaden vragen allemaal, op zichzelf én in onderlinge samenhang, verandering van overheden, maatschappelijke instituties, bedrijven en inwoners. We zullen moeten onderzoeken in hoeverre datagedreven werken ook voor het programma Energie vorm kan krijgen.

De provincie is slechts één van de vele noodzakelijke spelers en bovendien een speler met beperkte sturende mogelijkheden. Daarmee is onze invloed beperkt en is focus op samenwerking en rolneming belangrijk. We zullen nieuwe samenwerkingsvormen eigen moeten vanuit het gezamenlijk werken aan een opgave.

We hebben weinig wettelijke taken op het gebied van de energietransitie. Wel is wet- en regelgeving in ontwikkeling, zo ook de Wet Collectieve Warmtevoorziening en hebben we te maken met ingang van 2024 met de inwerkingtreding van de Omgevingswet dat accenten zal aanbrengen in ons werk. Zo staat het werken als één overheid centraal waarbij van ons verwacht wordt dat we gebiedsgericht, integraal en participatief werken.

Het grootste gedeelte van de opgave dient gerealiseerd te worden in samenwerking met andere partijen dan de provincie. Als provincie zijn we slechts één van de spelers die aan deze opgave werken. Samen met Europa, het Rijk, provincies, gemeentes, kennisinstellingen en het bedrijfsleven (MKB) leveren we een bijdrage aan het genoemde resultaat. Om dit succesvol te laten zijn is ook samenwerking in en tussen de verschillende provinciale programma's noodzaak waarbij aandacht is voor beleid én uitvoering. Nadere informatie over financiële risico's en risicomanagement staat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Beleidsterrein Energie zal het thema klimaat verder omarmen en daarop ook mensen werven en activiteiten op ondernemen. Deze ontwikkeling komt voort uit het Klimaatakkoord. Wel zullen hieruit beleid- en organisatievraagstukken naar voren komen die we zullen moeten aanpakken.

Landelijk volgt een bestuurslasten onderzoek. Wij gaan ervan uit dat indien er extra taken naar de provincie komen daarvoor ook extra middelen vanuit het rijk meekomen.

Wat mag het kosten?

6. Energie

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<u>Lasten</u>						
Programmalasten	5.037 N	11.406 N	5.711 N	3.308 N	3.308 N	3.308 N
Toerekening organisatiekosten	3.475 N	4.248 N	4.180 N	3.760 N	3.620 N	3.620 N
Totaal Lasten	8.511 N	15.654 N	9.891 N	7.068 N	6.928 N	6.928 N
<u>Baten</u>						
Programmabaten	1.065 V	1.136 V	3.111 V	0	0	0
Baten toerekening organisatiekosten	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	1.065 V	1.136 V	3.111 V	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.446 N	14.518 N	6.780 N	7.068 N	6.928 N	6.928 N
Onttrekking aan reserves	3.681 V	3.329 V	906 V	0	0	0
Bedragen x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onttrekking aan reserve	3.681 V	3.329 V	906 V	-	-	-
Res. Essent Investeringsagenda	3.681 V	3.329 V	906 V	-	-	-
<u>Saldo per</u>						
(bedragen x € 1.000)	01-01- 2023	31-12-2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027
6. Energie						
Res. Essent Investeringsagenda	89.892	86.601	85.695	85.695	85.695	85.695

